

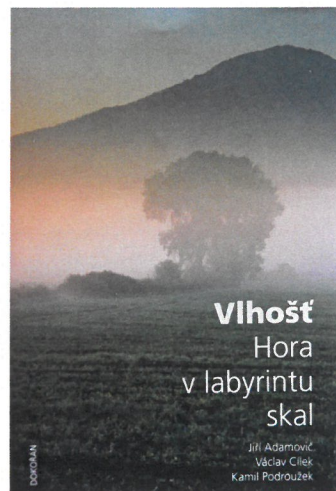
CHVÁLY PŘEDNÍ ZEMĚ

recenze nové knihy

VLHOŠŤ, HORA V LABYRINTU SKAL

Jen na úvod – zkuste si udělat průzkum, která česká hora má svoji monografii. Třeba nedaleký Říp svojí knihu má, kupodivu ale královna českých hor – Sněžka – ne, dokonce i „Blaník“ zatím koupíte jen jako cimrmanovské „drama“ nebo Wenigovu sbírku pověstí. Hory mají svoji knihu díky konkrétní skutečnosti – Boubín díky pralesu, Čerchov díky svérázu Psohlavců, Kozákov hodně díky granátům (českým), Svatá hora díky či spíše k vůli církvi, Milešovka, Ještěd a Smrk díky své výšce a nezaměnitelným stavbám, a Vlhošť? Čím on je tak pozoruhodný? Ničím a vším zároveň – právě to těžko pochytitelné a přec tak neodbytné, tím je Vlhošť tak silný. Cítíte to a pojmenovat to neumíte. Napoví možná jméno ještě jedné z mála hor, které mají svou vlastní knihu – Radhošť. Stejný slovní základ, u obou nesporné mystérium, byť u Radhoště již notně vyplašené, u Vlhoště (stejně jako u též mystického Úhoště) stále hodné nejen uctívání, ale i ochrany. Proto hned úvodem díky autorům, že na konci předmluvy nechali onu doušku, kterou „vítají“ náhodné návštěvníky (kteří se hory předtím nedovolili) a později zmínili i místního „Hagena“. Jakoby to totiž těm „novým“ vzkazovala zdejší „kolektivní duše krajiny“, o níž psal – právě v souvislosti s Roverkami- Václav Cílek už v dávné esejí „Anaon-krajina s kolektivní duší“. Kde se ona duše vzala, z čeho žije? Zkrátka – přírodní podmínky nedovolily zemědělskou kolonizaci skalnatého hvozdu pod Vlhoštěm. Proto zůstal vždycky na pomezí zájmů, panství i krajů a tudíž jaksí divočejší. Všechno tady působí jako cosi nerušeného, odvěkého a tudíž nejspíše pravého či snad i správného. Slovy Václava, „osudy lidí se přikládají k sobě, po čase splývají...“, zůstává Bytost kraje, která je v hlíně a zemi“ (indiáni by přidali esenci větru). Hlavou té Bytosti je Vlhošť. Až pod ním a s vámi jsem pochopil někdejší Václavovo zdánlivě éterické rčení „krajinu si člověk nevybírám, krajina si vybírá jeho“. Neboť hora k sobě vábí a váže ty, kteří mají jedno společné – ctí ji a chtějí sem patřit. Tady – takřikajíc „sto let za opicema“ – v čase vynálezu zemědělství dosud odevzdané žili „poslední lovci Evropy“ (což je název grantu uděleného na výzkum slovním National Geographicem), tady bylo svého času malé protestanské refugium, sem se do náruče přírody uchylují poutníci a woodcrafteri. Ti všichni vytvořili onu kolektivní duši zde přebývajících. Tolik úvod, který možná skrze mou maličkost napsal sám Vlhošť.

Nyní ke knize samé: Měl jsem tu čest být trošku u toho. Geniální díla se někdy „vysypou z rukávu“, jindy jejich kvalita teprve časem (a prací) dozrává. Ve vánočním čase před třemi lety jsme se potkali v autobuse s Václavem a on mě požádal, zda bych mu

neskouknul jeho text o Vlhošti. Spíše než recenzentem jsem byl ale chvíli jakýmsi moderátorem, který autorům průběžně komentoval jejich pohled na dané téma. Jak už z anotace vyčtete, v knize se setkávají 2 pohledy na Vlhošť a já jsem se snažil autory přesvědčit, že se nestřetávají, ale nádherně doplňují. Vždyť lyrickému výlevu se pod dojmem „Vlhoště“ neubrání ani tak střídavý a vážený badatel XIX. věku, jakým byl Fridrich Bernau alias Přemysl Bačkora. Kniha byla nakonec skvěle rozvržena, v první půli je hora sice s úctou, ale pragmaticky „obnažována“, aby byla v druhé nakonec po zásluze přece jen ještě obestřena určitou tajemností a nadlidským, řekněme až duchovním rozměrem, a celek tak nádherně, přirozeně vygraduje.

První část knihy z pera Jirky (a drobnými příspěvky Kamila Podroužka) je příkladem díla, jehož kvalita je vykoupena časem a svědomitou badatelskou prací. Ta by ovšem sama o sobě nezrodila tak kvalitní dílo, kdyby tu nebyl osobní vztah autora k hoře. Musím říct – totiž nemusím – rád konstatuji, že mě hodně překvapilo, jak může být tak zdánlivě vzdálená, odtažitá látka – geologie – podána tak čtivě. Většina kapitol je skvěle našlápnutá už úvodní větou a pokračuje textem, který je laskavý tím, že u čtenáře nepředpokládá žádnou odbornou znalost. Z toho milého podání je zřejmé, že autorovi nejde o exhibici, ale o pochopené sdělení. Rád vzpomínám, jak jsme občas v hospodě zabředli do geologického života pískovců a Jirka svůj výklad doprovázel jakýmsi průběžným komiksem geologických dějů ilustrovaných postupně na dosud suchých okrajích pivních tácků. Už při prvním čtení textů jeho části knihy mě ovšem napadlo, že je to napsáno tak dobře, že by jsem se moc těšil na obrázky, dobře srozumitelné to bylo už bez nich. Kdo potřeboval o Vlhošti něco vědět, pravděpodobně se to tady dozví. Když jsem výše psal o „nadmírném“ rozměru hory, měl jsem na jazyku, jak je dobře, že oba hlavní autoři jsou geologové, kteří mají širší vnímání prostoru a času jaksi již v popisu práce. Teď chci ale Jirkovi sklonit hlubokou poklonu za jeho vhled do historie, do hospodaření i jiného lidského počínání na Vlhošti a jeho okolí. Možná i díky profesnímu odstupu a současné badatelské poctivosti je jeho text i v této oblasti skvěle pojatý, dobře rozlišuje podstatné od méně podstatného. Mnohými podceňovanou látkou je bájesloví, já ji považuji za velmi cennou součást této knihy, byť mě v ní chybí zmínka o Odradkovi a rituálním kamenném vejci. A škoda, že ještě lidová slovesnost nevysvětlila původ a význam onoho tajemného pentagramu ve skalách Vlhoště.

V recenzované knize potkáte větu „na posvátná místa se bez dobrého důvodu nechodí“. Nevím jak to máte vy, ale já jdouc českou krajinou, zdravím se s hrady, vrchy, klaním horám, většinou při tom tykám, ale Vlhošti – geograficky mě nejbližšímu – stále vykám. „Skaliny úzké“, jak jim nádherně říká K.H. Mácha, mám „v nohách“, ale nahoru na horu dojdou jen párkrát za život a s trochou pocitu provinění či neomalenosti. Vzpomeňme na Myšpulín poddanský „Slib našemu Králi Vlhošti“.

Označíte-li Vlhošť za „kopec“, spláchne vás z něj nenadálá bouřka. Ano, něco či spíš někdo tady totiž je... Tušení čehosi „za oponou“, přirozená pokora před vyššími silami... Trochu i o tom je druhá část knihy, z pera Václava Cílka. V hoře jistě třímá přesvědčivá téměř hmatatelná odvěká síla, jestliže dokáže i v takovém světoběžníkovi probouzet tolik obecných (což neznamená neosobních), zajímavých a nádherně rozevlátých myš-

lenek. Mě osobně přijde analogie mezi indiány, mezolitiky (zdejšími pralidmi a trempy docela lichotivá (jeden místní na mě kdysi zvolal – „hle, dřevčický pračlověk jde!“). Mě osobně se v textu líbí i ta nečekaně rychlá překlopení od nadčasových či mezikontinentálních analogií k drobným osobním a mnohdy opravdu trefným komentářům k dnešku. Václav odjakživa vynikal schopností jednoduše formulovat složité myšlenky. Mnohokrát jsem byl jeho slovům vděčen nejen za to, že se při svých celkem vyhraněných názorech necítím „v tom“ sám, ale též jak něco řekla za mě, že srozumitelně a ještě k tomu laskavě sdělila cosi dalším lidem. A tak moje práce nad jeho textem probíhala dle vzorečku: Četba – moje poznámka – další Václavova věta – škrtnutí poznámky, protože to zase řekl za mne. Václavův text působí zdánlivě neuspořádaně, nemá sice v literatuře faktu mnohdy žádoucí hierarchii, ale přitom krásně plyne, přelévá se zvolna od jednoho tématu či pohledu k druhému, jako když to není přednáška, ale vyprávění, které graduje, nepostrádá pointy a má i jednu hlavní – že se sluší říkat Vlhošti „hora“, a někdy i s velkým „H“ (nakonec i malinkému Orebu u Třebechovic nikdo neřekne jinak než „hora“). Po přečtení Václavova textu mě došlo, že když si někdo předem stanoví příliš pevnou osnovu a styl, dílo může předem ochudit o možný vývoj a přesahy. Na mysli mi vytanulo, jak mě Václav při předávání textu řekl „píšu, jak mě to baví“ a teď věřím, že to bude bavit i vás, čtenáře.

Také mě Václav říkal, že „jej nemám šetřit“. A tak si při vši té chvále přece jen neodpusťím jednu výtku češtinářskou: Vzdávám už polemiku, zda je hora „majestátná“ či „majestátní“, ale pořád mě vadí to zavilé psaní slova „tramp“ v tomto tvaru, neodpovídajícím tvaru slova „kemp“, jen kvůli tomu, že by to jakýsi korektor stejně opravil. Copak chceme, aby nás někdo v budoucnosti považoval za stoupence jakéhosi Trumpa (počeštěno „Trampa“)? Čeština je živý jazyk a škoda že to už nebylo provždycky prostřednictvím této knihy prolomeno. Některé češtináře – vlastně si dovolím říci hlavně češtinářky – kdybychom brali příliš vážně, tak čeština zaživa chcípne, zatímco právě v této době by zasloužila udržovat nejen její bohatost, ale i její tvůrčí vývoj.

Každopádně, jak už jsem zhodnotil výše, naštěstí kniha vývoj od první do poslední stránky má. Nejenže se tu dozvíte i víc, než jste původně čekali, ale celé to prostě má spád, nespornou čtivost. Věřím, že jí proto ocení i přesporní čtenáři. U místních patriotů, lačných potvrzení své identity se správným místem na světě, o tom nelze pochybovat.

Kdysi jsem úvodem recenze jiné knihy napsal „No to nám tu ještě scházelo!“ a i tehdy to bylo úderným zhodnocením jedinečnosti daného počínu, nikoli pozastavením se nad něčí drzostí. Spíše já jsem teď poněkud s drzostí v titulu parafrázoval jednu z nádherých knih Miloslava Nevrlého. Zdejší krajina (Přední země) není hodná jen chvály, ale i poděkování. Byť si dosud kladu malé cílky, říkal jsem si, že třeba jednou napíšu knížku s tímto troufalým názvem. Ale protože to určitě ještě nějaký čas bude zrát, už teď mám potřebu onen titul „Přední země“ Roverkám přiřknout. Nemohu se rozpomenout, zda jsem to někde zaslechl, dočetl se nebo to napadlo až mě, když jsem slyšel kozelským skalám říkat „Malá země“, ale buď jak buď, Roverkám takový titul sedí a náleží.

Pegi Kmínek z Dřevíče v Dřevčicích